

ОШ МАМЛЕКЕТТИК УНИВЕРСИТЕТИНИН ЖАРЧЫСЫ. ФИЛОСОФИЯ.
СОЦИОЛОГИЯ. ПОЛИТОЛОГИЯ

ВЕСТНИК ОШСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА. ФИЛОСОФИЯ.
СОЦИОЛОГИЯ. ПОЛИТОЛОГИЯ

JOURNAL OF OSH STATE UNIVERSITY. PHILOSOPHY. SOCIOLOGY. POLITICAL SCIENCE

e-ISSN: 1694-8823
№ 2(6)/2025, 215-222

УДК: 347.122 (575.2)(04)

DOI: [10.52754/16948823_2025_2\(6\)_28](https://doi.org/10.52754/16948823_2025_2(6)_28)

**ЖОГОРКУ БИЛИМ БЕРҮҮДӨГҮ МАМЛЕКЕТТИК САЯСАТТЫ ИШКЕ
АШЫРУУДАГЫ КӨЙГӨЙЛӨР (ФИЛОСОФИЯЛЫК ТАЛДОО)**

ПРОБЛЕМЫ РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ В СФЕРЕ ВЫСШЕГО
ОБРАЗОВАНИЯ (ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ)

PROBLEMS IN THE IMPLEMATION OF STATE POLICY IN HIGHER EDUCATION
(PHILOSOPHICAL ANALYSIS)

Алымкулов Марат Сапарбекович
Алымкулов Марат Сапарбекович
Alymkulov Marat Saparbekovich

филос.и.д., профессор, КРнын Президентине караштуу мамлекеттик башкаруу Академиясы
д.филос.н., профессор, Академии государственного управления при Президенте Кыргызской Республики
Dr. Professor, Academy of Public Administration under the President of the Kyrgyz Republic
alymkulov.marat@bk.ru

Исаева Майрамкуль Тургунбековна
Исаева Майрамкуль Тургунбековна
Isaeva Mayramkul Turgunbekovna

улук окутуучу, И. Арабаева атындагы Кыргыз мамлекеттик университети
старший преподаватель, Кыргызский государственный университет им. И. Арабаевой
Senior Lecturer, Kyrgyz State University named after I. Arabaeva
sedep2023@gmail.com

ЖОГОРКУ БИЛИМ БЕРҮҮДӨГҮ МАМЛЕКЕТТИК САЯСАТТЫ ИШКЕ АШЫРУУДАГЫ КӨЙГӨЙЛӨР (ФИЛОСОФИЯЛЫК ТАЛДОО)

Аннотация

Бул макалада жогорку билим берүү тармагындагы мамлекеттик саясатты ишке ашыруудагы актуалдуу көйгөйлөр каралат. Билим берүү системасын башкаруунун азыркы түзүмү эки ведомствонун ортосундагы милдеттерди бөлүштүрүүнү камтыйт: мектепке чейинки, баштапкы, негизги жана орто жалпы билим берүүнү, ошондой эле баштапкы кесиптик даярдоону көзөмөлдөгөн Кыргыз Республикасынын Билим берүү министрлиги жана илимий, илимий-техникалык жана инновациялык ишмердүүлүккө, жогорку билим берүүгө жана интеллектуалдык менчик чөйрөсүнө жооп берген Кыргыз Республикасынын Илим жана жогорку билим берүү министрлиги. Бирок бул бөлүштүрүү көйгөйлөрдүн жана чечилбеген маселелердин азайышына алып келген жок. Бул жагдай билим берүүнүн ар бир багыты комплексдүү талдоону жана кылдат мамилени талап кылары менен түшүндүрүлөт, айрыкча билим берүү системасын модернизациялоо жана институттук өзгөрүүлөр жүрүп жаткан шартта. Ошондуктан мамлекеттик саясаттын натыйжалуулугу ведомстволор аралык өз ара аракеттенүүнүн деңгээлине, нормативдик-укуктук жөнгө салуунун сапатына жана колдонулган башкаруу механизмдеринин адекваттуулугуна түздөн-түз көз каранды.

Ачкыч сөздөр: Мамлекеттик саясат, билим берүү, модернизация, ведомство, министрлик, жогорку билим берүү, философия, илим, саясат

Проблемы реализации государственной политики в сфере высшего образования (философский анализ)

Аннотация

В статье рассматриваются актуальные проблемы реализации государственной политики в сфере высшего образования. Современная структура управления образовательной системой, предполагающая разделение функций между двумя ведомствами — Министерством просвещения Кыргызской Республики, которое курирует дошкольное, начальное, основное и среднее общее образование, а также начальную профессиональную подготовку, и Министерством науки, высшего образования и инноваций Кыргызской Республики, ответственным за научную, научно-техническую и инновационную деятельность, высшее образование и сферу интеллектуальной собственности, - не привела к снижению количества проблем и нерешённых вопросов. Это обусловлено тем, что каждое из направлений требует комплексного анализа и взвешенного подхода, особенно в условиях модернизации системы образования и продолжающихся преобразований. Следовательно, эффективность государственной политики во многом зависит от согласованности действий профильных ведомств, качества нормативно-правового регулирования и адекватности применяемых управленческих механизмов.

Ключевые слова: Государственная политика, образование, модернизация, ведомство, министерство, высшее образование, философия, наука, политика

Problems in the implemation of state policy in higher education (philosophical analysis)

Abstract

This article examines the current issues related to the implementation of state policy in the field of higher education. The contemporary administrative structure of the education system divides responsibilities between two institutions: the Ministry of Education of the Kyrgyz Republic, which oversees preschool, primary, basic, and secondary general education as well as initial vocational training, and the Ministry of Science and Higher Education of the Kyrgyz Republic, which is responsible for scientific, scientific-technical, and innovative activities, higher education, and the sphere of intellectual property. However, this division has not led to a decrease in the number of existing problems and unresolved issues.

This situation is explained by the fact that each area of education requires a comprehensive analysis and a meticulous approach, especially in the context of the ongoing modernization of the education system and institutional reforms. Therefore, the effectiveness of state policy largely depends on the level of interagency coordination, the quality of regulatory and legal frameworks, and the adequacy of the management mechanisms applied.

Keywords: State policy, education, modernization, agency (government body), ministry, higher education, philosophy, science, politics

Киришүү

Бүгүнкү күндө кыргыз коому советтик билим берүү системасынан баш тартып, эгемендик доорунда дагы эле өзүбүздүн жаңы Кыргыз инкорпорациябызды издеп жаткан учурдабыз [1, 408-б.].

Мамлекеттик саясат, ошондой эле коомдук саясат деп аталат, википедия мамлекеттик бийлик органдарынын, биринчи кезекте аткаруу бийлигинин, алардын ишинин конкреттүү аспектилерин, мыйзамдарды жана социалдык нормаларды сактоону камтыган иш-аракеттерге жол көрсөтүүчү катары аныктайт. Мамлекеттик (коомдук) саясаттын негизги принциптери болуп конституциялык ченемдер, мыйзамдарды чечмелөө жана укуктук жөнгө салуу саналат. "Мамлекеттик (коомдук) саясат "термини" мамлекеттик бийлик органы же анын өкүлдөрү жарыялаган иш-аракеттердин, мыйзамдардын, белгилүү бир багыттагы финансылык артыкчылыктардын жыйындысы "катары да аныкталат.

Адатта, мамлекеттик (коомдук) саясат конституцияларда, мыйзамдарда жана сот чечимдеринде ишке ашат. Мамлекеттик саясатты ишке ашыруу процесси жаңы саясатты түзүү же учурдагы саясатты реформалоо жолу менен коомдук көйгөйлөрдү аныктоого жана чечүүгө негизделген [2].

Мамлекеттик саясатты ишке ашыруунун негизинде жаңы саясатты түзүү же иштеп жаткан саясатты реформалоо жолу менен коомдук көйгөйлөрдү аныктоо жана чечүү процесси турат. Коомдук көйгөйлөр ар кандай мүнөздө болушу мүмкүн - экономикалык, социалдык же саясий-жана регламенттерди кабыл алуу, субсидияларды берүү, квоталарды белгилөө же жергиликтүү, улуттук же эл аралык деңгээлде мыйзамдарды иштеп чыгуу сыяктуу ар кандай жоопторду талап кылат.

Мамлекеттик саясатты иштеп чыгуу-бул кайтарым байланыш механизмдерин камтыган үзгүлтүксүз процесс. Текшерүү жана баалоо бул системанын иштешинде негизги ролду ойнойт. Мамлекеттик саясатты иштеп чыгууга катышкан Акторлор ар кандай кызыкчылыктарды жана топторду, анын ичинде саясатчыларды, мамлекеттик кызматкерлерди, лоббисттерди, тема боюнча адистерди жана өнөр жай өкүлдөрүн көрсөтө алышат. Алар өз максаттарына жетүү үчүн ар кандай тактикаларды жана куралдарды колдонушат.

Күчтүү мамлекеттик саясат көйгөйлөрдү сапаттуу жана натыйжалуу чечүү, акыйкаттыкка кызмат кылуу, мамлекеттик органдарды жана алардын ишмердүүлүгүн колдоо жана активдүү жарандык катышууну стимулдаштыруу жөндөмү менен мүнөздөлөт. Акыркы он жылдыктарда болуп өткөн коомдогу өзгөрүүлөр менен, мамлекеттик саясат максаттарга жана өлчөнө турган натыйжаларга көбүрөөк көңүл буруп, тез арада аткарылышы керек болгон чечимдерди кабыл алууга басым жасалат. Технологиялык жана коммуникациялык өзгөрүүлөр мамлекеттик саясат тутумун кыйла татаал жана өз ара байланышта кылып, андан өнүгүүнү жана натыйжалуулукту талап кылат.

Т.О Ожукеева менен А. К Эргешовдун "өзгөрүп жаткан дүйнөдөгү мамлекеттик саясат" аттуу эмгегинде "ар бир мамлекеттин мамлекеттик саясатын иштеп чыгуунун жана ишке ашыруунун негизинде коомдун турмуштук маанилүү кызыкчылыктары, ошол мамлекеттин тиешелүү өнүгүү этабынын базалык муктаждыктары турат. Бул базалык кызыкчылыктар

мамлекеттик бийликтин жогорку органдары тарабынан саясий партиялар, жарандык коом, бизнес-коомчулук, илимдин жана маданияттын өкүлдөрү менен бирдикте аныкталат.

Саясатты иштеп чыгуунун жүрүшүндө негизги маселе — коомдун базалык кызыкчылыктарынын мамлекеттин негизги ички жана тышкы саясатына шайкештиги. Муну менен жүргүзүлүп жаткан мамлекеттик саясаттын натыйжалуулугу же натыйжасыздыгы, зыяндуулугу аныкталат" [3].

Мамлекеттин билим берүү системасына болгон чыгымдары адам капиталына жана коомдун келечегине инвестиция катары каралат. Билим берүүнү каржылоонун деңгээлин жогорулатуу, адатта, билим берүүнүн сапатын жогорулатууга, билим берүү кызматтарынын жеткиликтүүлүгүн жакшыртууга, ошондой эле илим менен инновацияларды өнүктүрүүгө көмөктөшүүчү стратегиялык чечим катары кабыл алынат. Билим берүү чыгымдары социалдык өнүгүүнүн негизги көрсөткүчү болуп саналат, анткени ал мамлекеттин жана коомдун билим берүүгө көңүл буруу деңгээлин чагылдырат.

Билим берүүгө инвестиция салуу өлкөнүн адамдык капиталын көбөйтүүдө жана экономикалык өсүштүн келечегин жакшыртууда гана маанилүү ролду ойнобостон, ошондой эле өзүнүн баалуулугуна ээ. Билим берүү адамдардын горизонтун кеңейтет, өзүн-өзү ишке ашыруу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылат, материалдык бакубаттуулукка жана сергек жашоого өбөлгө түзөт. Ошентип, билим берүүгө инвестиция салуу экономикалык прогресске гана эмес, инсандын жана бүтүндөй коомдун өнүгүшүнө өбөлгө түзөт.

Кыргыз Республикасынын "Билим берүү жөнүндө" Мыйзамы 11-Август, 2023-жылдагы 179 берене билим берүү мекемелерин каржылоо булактарын аныктаган негизги мыйзам актысы болуп саналат. Бул Мыйзамга ылайык билим берүү мекемелерин каржылоо мамлекеттик каржылоо ченемдеринин негизинде жүзөгө ашырылат, алар билим берүү мекемесинин ар бир тиби жана түрү үчүн бир окуучуга эсептегенде аныкталат.

Ар кандай билим берүү мекемеси, анын уюштуруу-укуктук формасына карабастан, кошумча каржылоого укуктуу. Бул акы төлөнүүчү кошумча билим берүү кызматтарын көрсөтүүнүн, ошондой эле жеке жана юридикалык жактардын, анын ичинде чет өлкөлүк жарандардын жана чет өлкөлүк юридикалык жактардын ыктыярдуу кайрымдуулуктарынын жана максаттуу төгүмдөрүнүн эсебинен ишке ашырылышы мүмкүн.

Билим берүү чыгымдарын каржылоонун негизги булактары болуп республикалык жана жергиликтүү бюджеттер калууда, алар билим берүү чөйрөсүнүн финансылык туруктуулугун камсыз кылат жана бардык жарандар үчүн билим берүүнүн жеткиликтүүлүгүн камсыз кылат.

Билим берүү бюджетин бөлүштүрүү мамлекеттик саясаттын маанилүү аспектиси болуп саналат, бирок 2025-жылдан баштап билим берүү тармагын көзөмөлдөө функциялары эки Ведомствонун ортосунда бөлүштүрүлгөнүн унутпашыбыз керек. Мындай институционалдык делимитация канчалык эффективдүү жана ал оң натыйжаларга алып келеби-бул кылдат талдоону талап кылган суроо.

БИМдин стратегиялык максаты "Алтын Казык" программасын киргизүү аркылуу ишке ашырылат. Бул программа ЖОЖдордун үстүнөн шефтикти, студент-педагогдордун мектептерде үчүнчү курстан баштап стажировкадан өтүүсүн, ошондой эле жогорку класстарда ЖОЖдор менен колледждерге баруу мүмкүнчүлүгү менен профилдик окутууну болжолдойт.

Бул чаралар мектеп менен университеттин ортосундагы байланышты бекемдөөгө жана келечектеги педагогикалык кадрларды даярдоонун натыйжалуу моделин түзүүгө багытталган.

Бирок, иш жүзүндө, бардык жогорку окуу жайларынын бүтүрүүчүлөрү билим берүү тармагында иштеген бойдон калууда. Мектептерде эмгек акынын деңгээлинин төмөндүгү жана мамлекет тарабынан жетиштүү материалдык колдоонун жоктугу жаш адистерди педагогикалык ишмердүүлүктөн баш тартууга мажбур кылууда. Натыйжада, программанын белгиленген максаттары менен башталгыч мугалимдер үчүн чыныгы эмгек шарттарынын ортосунда ажырым пайда болот.

Ведомстволорду бөлүү өзү эле мектептерде да, ЖОЖдордо да билим берүүнүн сапаты, илим менен инновацияны өнүктүрүү маселелерин чечпейт. Координацияланган өз ара аракеттенүү жана башкаруу органдарынын ортосунда функциялар кайталанбаган шартта гана Кыргыз Республикасында билим берүүнүн жана илим-изилдөө ишинин сапатын реалдуу жогорулатууга жетишүүгө болот.

Билим берүүнүн деңгээлин жогорулатуудан тышкары, өлкөнүн илимин өнүктүрүүнү да унутууга болбойт. Илимди зор эмгек менен, бирок жогорку мотивация менен өнүктүрүп, Кыргызстанды эл аралык илимий мейкиндикте таанытып келе жаткан окумуштууларыбызды азыр мурдагыдан да көбүрөөк колдоо зарыл.

Илим, коомдук билимдин бир түрү катары азыркы коомдун ар түрдүү аспектилерин боюнча негизги ролду ойнойт. Ошентип, мисалы, адамзаттын эволюциясы учурунда илимий ачылыштар жана инновациялар коомдун технологиялык, экономикалык жана социалдык прогрессинин кыймылдаткычы болгон. Коомдо азыркы учурда илим туруктуу өнүгүүнүн негизги компоненти болуп саналат жана коом жана мамлекет үчүн көптөгөн артыкчылыктарды берет. Илимий ачылыштар билим берүү программаларын байытып, адамзаттын маданий калыптанышына өбөлгө түзөт. Алар коомдук аң-сезимди калыптандырууга жана адамзаттын билиминин чектерин кеңейтүүгө жардам берет. Илимий далилдер жаратылыш ресурстарын сарамжалдуу башкарууга, "жашыл экологиянын" туруктуу өндүрүш ыкмаларын иштеп чыгууга жана глобалдык климаттын өзгөрүшүнө каршы күрөшүүгө жардам берет [4, 248-б.].

Германия, Россия, Түштүк Корея жана Казакстан сыяктуу мамлекеттердин тажрыйбасы көрсөткөндөй, билим берүү жана илимге жооптуу министрликтерди бөлүү системанын жогорку натыйжалуулугунун кепилдиги эмес. Бул жерде негизги ролду башкаруу маданияты, чечимдерди борборлоштуруу деңгээли, бийлик органдарынын өз ара аракеттенүү философиясы жана институционалдык координациялоо механизмдери ойнойт.

Германия децентрализациянын жогорку деңгээли менен мүнөздөлөт: мектептеги билим берүү маселелери негизинен жер деңгээлинде жөнгө салынат. Бирок, муну менен илимий саясат борборлоштурулган бойдон калууда, бул стратегиялык пландаштырууга, гранттарды бөлүштүрүүгө жана илимий программаларды федералдык деңгээлде координациялоого мүмкүндүк берет.

Россияда ошондой эле бөлүмдөрдүн бөлүнүшү бар: билим берүү министрлиги мектепте билим берүү менен алектенет, ал эми Илим жана жогорку билим берүү министрлиги жогорку окуу жайларын жана илимий чөйрөнү көзөмөлдөйт. Бирок, системанын натыйжалуулугу

ченемдик актылардын ырааттуулугуна, функциялардын кайталанбагандыгына жана каржылоо механизмдеринин ачыктыгына олуттуу көз каранды.

Түштүк Корея жогорку эффективдүү моделдин мисалын көрсөтөт: расмий сфераларды бөлүүдө стратегиялык чечимдердин жакшы бөлүгү борборлоштурулган түрдө кабыл алынат, бул тез инновацияларды, илимий изилдөөлөрдү колдоону жана санариптик технологияларды билим берүүгө интеграциялоону камсыз кылат.

Казакстан акыркы жылдары билим берүүнү башкаруу системасын активдүү реформалоодо, ошондой эле функцияларды ар кайсы министрликтер арасында бөлүштүрүүдө. Бирок, постсоветтик мейкиндиктеги өлкөлөрдөгүдөй эле, бул өзгөртүүлөрдүн натыйжалуулугу башкаруучулук ырааттуулукка, жоопкерчилик деңгээлине жана ведомстволордун реалдуу өз ара аракеттенүүсүнө жараша болот. Муну менен биз илим жана инновация Министрлиги борборлоштурулган башкарууну талап кылаарын түшүнөбүз, анткени илим саясаты узак мөөнөттүү пландаштырууну, ири изилдөөлөрдү жана улуттук программаларды камтыйт, ал эми билим берүү министрлиги өз ыйгарым укуктарын толугу менен жергиликтүү деңгээлде өткөрүп бере албайт, анткени стандарттар, окуу пландары, кадрлар саясаты жана каржылоо маселелери стратегиялык көзөмөлдү талап кылат.

Билим берүүнү башкарууну жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына толук өткөрүп берүү региондордун ортосундагы билим берүүнүн сапатындагы дисбаланска алып келет.

Бирок, мисал катары Японияны алсак, бул жерде министрлик бөлүнгөн эмес: мектепте билим берүүнү, университеттин өнүгүшүн жана илимий ишмердүүлүктү көзөмөлдөгөн адистештирилген бөлүмдөр бар. Бул функциялардын бардыгы борборлоштурулган, бул стратегиялык чечимдердин ырааттуулугун жана билим берүү жана илим чөйрөсүндө мамлекеттик саясатты натыйжалуу ишке ашырууну камсыз кылат. Мындай модель билим берүү жана илимий саясатты интеграциялоого мүмкүндүк берет, билим деңгээлдеринин ортосундагы координацияны жөнөкөйлөтөт, ресурстарды бирдей бөлүштүрүүгө көмөктөшөт жана функциялардын кайталанышын азайтат.

Япониядан айырмаланып, министрликтердин системасы бөлүнгөн өлкөлөрдө билим берүү жана илим маселелери ар кандай ведомстволордун ортосунда бөлүштүрүлгөн, бул кээде функциялардын кайталанышына, чечимдерди кабыл алуунун оперативдүүлүгүнүн төмөндөшүнө жана ведомстволор ортосунда кошумча координациялоонун зарылдыгына алып келет.

Япониянын тажрыйбасы көрсөткөндөй, башкаруунун борборлоштурулган модели билим берүү реформаларын натыйжалуу ишке ашырууга жана илимдин өнүгүшүн улуттук деңгээлде колдоого мүмкүндүк берет. Мындан тышкары, мамлекеттин санын оптималдаштыруу жана каржылоо маселеси биринчи орунда турат, айрыкча өлкөдө мамлекеттик кызматкерлердин кыскарышынын фонунда. Кыскартуулар сөзсүз болсо да, айрым ведомстволордо кызматкерлердин санынын көбөйүшү кош стандарттарды жаратат жана билим берүүнү өнүктүрүү боюнча мамлекеттик саясатты бирдей түшүнүүгө жана ишке ашырууга тоскоол болот.

Мамлекеттик саясатты талдоо борборунун директору Алмаз Тажыбай белгилегендей: "өкмөт убагында министрлик жана ведомстволорду кыскартууга барган, ал жерде

функционалдык милдеттер боюнча бөлүнүүгө барууну чечтик. 12 жылдык билим берүүгө өтүү жана жогорку окуу жайларын кайра карап чыгуу менен, чындыгында, Батыштагыдай реформалар жүрсө, бул акталышы мүмкүн. Германияда, мисалы, мектептерде 13 жыл окуй алышат, кош система өнүккөн, анда кесиптик мектепте теория алдыңкы ишканаларда практикалык көндүмдөрдү алуу менен бирге изилденет. Бул учурда ЖОЖдордо окуу мөөнөтү кыскартууда" [6].

Сөз" жогорку окуу жайларынын окуу мөөнөтү кыскарып жатат", мыйзам ченемдүү суроо туулат: бул иш жүзүндө эмнени билдирет? Негизинен, бул университеттик билим берүүнүн узактыгын кыскартуу жөнүндө. Бирок, мектептеги даярдык деңгээли жетиштүү деңгээлде эмес деп эсептесениз, мындай чара күмөн жаратат. Бир катар мектептерде бир класста 45, кээде 55 окуучу билим алат, бул мугалимдин ишинин натыйжалуулугун жана материалды өздөштүрүү сапатын объективдүү төмөндөтөт.

Мындай шартта ЖОЖдордун окуу мөөнөтүн кыскартуу адистердин жалпы даярдыгынын дагы төмөндөшүнө алып келиши мүмкүн. Азыркы учурда студенттердин кыйла бөлүгү ЖОЖдорго жетиштүү даярдыксыз келээри айкын болууда. Кеп биринчи кезекте шаардык мектептердин бүтүрүүчүлөрү жөнүндө эмес, ата мекендик университеттерде окугандардын негизги бөлүгүн түзгөн региондордун бүтүрүүчүлөрү жөнүндө болуп жатат. Шаардык мектептердин көпчүлүк бүтүрүүчүлөрү чет өлкөдө билим алууну тандашса, региондордон келген бүтүрүүчүлөр жергиликтүү жогорку окуу жайларына тапшырышат, көбүнчө базалык даярдыгы начар.

Мындай кырдаалда университеттердин окуу мөөнөтүн кыскартуу квалификациялуу адистердин бүтүрүүсүнө алып келиши мүмкүн. Мындай чара эмгек рыногунун керектөөлөрүнө жана өлкөнү өнүктүрүүнүн стратегиялык максаттарына канчалык туура келет деген мыйзам ченемдүү суроо туулат.

Ошентип, Кыргызстандын жогорку окуу жайлары атаандаштыкка жөндөмдүү адистерди окутуп, даярдап гана тим болбостон, өздөрүнүн базасында изилдөө институттарын түзүшү керек деген тыянак чыгарууга болот. Бул келечектеги адистерге теориялык билим алууга гана эмес, аларды иш жүзүндө колдонууга, ошондой эле илимий-изилдөө иштери менен алектенүүгө мүмкүндүк берет. Мындай мамиле кадрларды даярдоонун сапатын жогорулатат жана өлкөнүн инновациялык потенциалын өнүктүрүүгө өбөлгө түзөт.

Илимий-техникалык прогресстин өнүгүшү менен илимий изилдөөлөрдү баалоо жана эсепке алуу үчүн жаңы ыкмалар пайда болуп жаткандыктан, студенттерге илимдин жаңы талаптарын үйрөтүү зарыл. Онлайн-аспаптар жана маалыматтар базасын сыяктуу Web of Science (WoS), Scopus, PubMed, Google Scholar жана Microsoft Academic болуп калат негизги каражаттарды талдоо үчүн илимий продуктуулугун жана өлчөө таасирин изилдөө. Бул ресурстардын көпчүлүгү эркин жеткиликтүү жана илимпоздорго жана алардын ишине байланыштуу миллиондогон маалыматтарды камтыйт. Мындан тышкары, азыркы дүйнөдө илимдин бардык тармактарында дүйнө жүзү боюнча маалыматка жана илимий изилдөөлөргө жетүү үчүн бир чыкылдатуу жетиштүү [4, 248-б.]. Азыркы учурда биздин коомдо билим берүүнүн так философиясы жок экендигин айтуу маанилүү.

Албетте, философия таптакыр жок деп айтууга болбойт, бар жана ар түрдүү (мына ушундай философтордун айрымдары: адамды ийгиликтүү кылуу; атаандаштыкка жөндөмдүү

адистерди даярдоо; илимдин фундаменталдык жана прикладдык тармактарын билим берүү процесси менен тыгыз байланышта өнүктүрүү ж.б.).

Бирок билим берүү философиясынын коомдун өнүгүшү менен байланышы жана баарына түшүнүктүү болгон өз ара аракеттенүүнүн жалпы принциптерин жана баалуулуктарын калыптандырууга умтулуусу, тилекке каршы, жок [1, 409-б.].

Жыйынтыктап айтканда, ведомстволорду бөлүү билим берүү тутумундагы көйгөйлөрдү чечүүгө өбөлгө түзбөйт; тескерисинче, бул алардын күчөшүнө жана административдик аппараттын жасалма көбөйүшүнө алып келет.

Эки негизги багытка: мектепке чейинки жана мектептик билим берүүгө, ошондой эле жогорку мектепке жана илимий чөйрөгө жетекчиликти жүзөгө ашыруучу бирдиктүү борборлоштурулган ведомствону түзүү оптималдуу болуп саналат. Мындай алкак билим деңгээлдеринин ортосундагы тыгыз байланышты камсыз кылат, бул мектептер менен университеттердин ортосундагы байланышты чыңдоо зарылчылыгынын контекстинде өзгөчө маанилүү.

Адабияттар:

1. Исаева М.Т., Проблемы трансформации философии образования в Кыргызстане. Вестник КГУ им. И. Арабаева. 2022, N4
2. Schuster II, W. Michael, «For the Greater Good: The Use of Public Policy Considerations in Confirming Chapter 11 Plans of Reorganization». Дата обращения: 10 января 2022г.
3. Государственная политика в изменяющемся мире. Авт. сост. Т.О. Ожукеева, А.К. Эргешов. - Б., 2012. - 425с..pdf (arap.kg)
4. Алымкулов М.С., Исаева М.Т. Совершенствование науки в Кыргызстане в условиях глобализации. Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана № 2, 2024.
5. Исаева М.Т., Инноватика-как аспект философского размышления в сфере образования. 2024, №4/1
6. Исаева М.Т. Образование – приоритетный социальный институт общества. Вестник Кыргызстана, №1, – 2021.
7. Электрондук ресурс: Электрондук ресурс: <https://24.kg/obschestvo> (Көрүү күнү 02.12.2005)